

Vienpadsmitā Latvijas lingvistikas olimpiāde, pirmā kārta, 2013. gada 9. martā.

Atcerēties!

Argumentējiet savas atbildes, lai varētu saņemt maksimālo punktu skaitu.

1. uzdevums (5 punkti). Dažu galvas smadzeņu daļu bojājuma gadījumā cilvēkam var rasties problēmas ar runu un tās saprašanu. Piemēram, cilvēkiem ar bojātu Brokā lauku¹ bieži ir grūtības ar vārdiem un morfēmām, kas apzīmē vārdu gramatiskās attiecības teikumā. Zemāk ir doti teikumi angļu valodā², kurus tika piedāvāts izlasīt pacientiem ar bojātu Brokā lauku, kā arī to *burtiski* tulkojumi latviešu valodā. Teikumi ir sadalīti divās grupās pēc noteiktas pazīmes. Izrādījās, ka pacientiem bija grūti saprast teikumus no vienas grupas, bet neviens teikums no otras grupas nesagādāja tiem problēmas.

<p>1. The baker was photographed by the doctor.
Cepējs tika ārsta nobildēts.</p> <p>2. The rat was bitten by the cat.
Žurka tika kaķa sakosta.</p> <p>3. The woman was kicked by the giraffe.
Sieviete tika žirafes spārdīta.</p> <p>4. The dog was chased by the policeman.
Suns tika policista vajāts.</p> | <p>5. The apple was eaten by the boy.
Ābols tika zēna apēsts.</p> <p>6. The door was opened by the nurse.
Durvis tika medmāsas atvērtas.</p> <p>7. The bottle was dropped by the baby.
Pudele tika mazuļa nomesta.</p> <p>8. The table was cleaned by the maid.
Galds tika istabenes notīrīts.</p> |
|--|--|

1. jautājums. Pēc kāda principa teikumi ir sadalīti grupās? Kā jūs domājat, teikumus no kuras grupas ir grūtāk saprast cilvēkiem ar bojātu Brokā lauku? Kāpēc?

2. jautājums. Noteiciet, pie kuras grupas pieder sekojoši teikumi:

9. **The tea was spilled by the girl.**
Tēja tika meitenes izlieta.
10. **The mother was hit by the girl.**
Māte tika meitenes sista.
11. **The zebra was followed by the baker.**
Zebra tika cepēja izsekota.

¹Brokā lauks ir viena no smadzeņu garozas daļām, kas piedalās runas veidošanā. Nosaukta par godu savam atklājējam franču antropologam un ķirurgam Polam Pjēram Brokā (1824 - 1880).

²Angļu valoda uzdevuma risināšanai nav jāzina.

2. uzdevums (10 punkti). Doti čuvašu³ vārdi, kas pierakstīti ar latīņu burtiem, ar norādītiem uzsvāriem:

<i>av'allāh</i>	<i>senatne</i>	<i>malašneh'i</i>	<i>nākotne</i>
<i>asārhan'ullā</i>	<i>piesardziņš</i>	<i>mēškēnl'en</i>	<i>zematies</i>
<i>ānsārtr'an</i>	<i>pēkšņi</i>	<i>nušalant'ar</i>	<i>likt ciest</i>
<i>'āšān</i>	<i>sildīties</i>	<i>p'ēlētlē</i>	<i>mākoņains</i>
<i>v'ārlāh</i>	<i>sēkla</i>	<i>p'itērēnčēk</i>	<i>slēgts</i>
<i>'ēmērlēh</i>	<i>uz mūžu</i>	<i>sun'aršā</i>	<i>mednieks</i>
<i>jūš'ek</i>	<i>skābs, rūgts</i>	<i>čur'alāh</i>	<i>verdžība, jūgs</i>
<i>kansērl'e</i>	<i>kavēt, traucēt</i>	<i>čuhānl'an</i>	<i>klūt nabadziņam</i>
<i>kērkunieh'i</i>	<i>rudens (īpašības vārds)</i>		

1. jautājums. Salieciet uzsvārus sekojošos čuvašu vārdos:

<i>vēltrentārri</i>	<i>žubīte</i>
<i>višmine</i>	<i>parīt</i>
<i>ilērtūllē</i>	<i>kārdinošs</i>
<i>jyvārlāh</i>	<i>grūtība</i>
<i>mākārālcāk</i>	<i>izliekts</i>

2. jautājums. Divi čuvašu valodas patskaņi tiek dēvēti par *īsajiem* jeb *vājajiem*. Vai var pamēģināt noteikt, balstoties uz uzdevuma materiālu, kuri burti tiek izmantoti to pierakstam?

3. uzdevums (10 punkti). Doti seši aritmētiskie piemēri pieraksta sistēmā, kuru izmantoja senajā Ķīnā:

1. + = 	2. + =
3. + = 	4. * = =
5. * = 	6. * = =

1.jautājums. Pierakstiet šos sešus piemērus arābu cipariem. Paskaidrojiet Jūsu atbildes.

2.jautājums. Pierakstiet arābu cipariem:

a)   b)   c)

3.jautājums. Pierakstiet, izmantojot seno ķīniešu pieraksta sistēmu:

a) 36 b) 68 c) 1583

³Čuvašu valoda - viena no divām Čuvašijas Republikas oficiālajām valodām, pieder pie tjurku saimes oguru atzara. Čuvašu valodā runā ap 1,15 mln cilvēku.

ā, ē, ū, y, - patskaņi, š - līdzkanis; ' pirms patskaņa apzīmē uzsvāru uz tā.

4. uzdevums (10 punkti). Līdz pat 10% vīriešu⁴ līdz noteiktai pakāpei cieš no daltonisma (t.i. nemāk atšķirt vismaz kādas no krāsām). Lai šādiem cilvēkiem kļūtu vieglāk orientēties šajā pasaulē, jo sevišķi lielpilsētās, kur krāsām ir svarīga informatīva loma, portugāļu dizaineris Migels Neiva ir izstrādājis universālu krāsu kodēšanas sistēmu, ko dēvē par «colorADD». Ideja ir tāda, ka visi ar krāsām saistītie norādījumi sabiedriskajās vietās⁵, kā arī dažas preces veikalos, līdzās krāsai saņem arī speciālu simbolu.

Doti daži «colorADD» sistēmā izmantojamo simbolu piemēri:

Doti arī 5 krāsu nosaukumi un simboli, kas atbilst četriem no tiem:

baltā, ķieģeļu, rozā, sudraba, violetā.

1. jautājums. Noskaidrojiet, kurš simbols atbilst katrai no krāsām un attēlojiet trūkstošo simbolu.

2. jautājums. «colorADD» sistēmā ir divi veidi, kā attēlot pelēko krāsu. Attēlojiet to abos veidos.

3. jautājums. Pastāstiet, kā ir veidota «colorADD» sistēma.

4. jautājums. Uzzīmējiet luksoforu, krāsu vietā izmantojot atteicīgos simbolus «colorADD» sistēmā.

⁴Sieviešu-daltoniķu ir daudz mazāk, ap 0,4-0,5% no visām sievietēm. Tas izskaidrojams ar to, ka daltonisms gandrīz vienmēr ir saistīts ar defektiem X-hromosomā, bet vīriešiem, atšķirībā no sievietēm, "rezerves" X-hromosomas, kura kompensētu defektu, nav.

⁵Pagaidām ir vēl tālu līdz tam, lai sistēmu izmantotu visā pasaulē, bet tā jau ir guvusi starptautisku atzinību un tiek lietota vairākās pasaules valstīs dažādās jomās (metro, slimnīcās un citur). Vairāki zīmoli izmanto sistēmu savas produkcijas (piem. zīmuļu un krītiņu) ražošanā.

5. uzdevums (15 punkti). Doti teikumi norvēģu⁶ valodā un to tulkojumi:

1. **Denne gutten finner eplet som en lege slapp.**
Šis zēns atrod to ābolu, kuru nometa zemē viens ārsts.
2. **Legen som svek mange sykehus griner ikke.**
Ārsts, kurš nodeva daudzās slimnīcas, nečīkst.
3. **En søster som stryker et skjerf og en kjole synger ikke sanger.**
Viena māsa, kura glutina šalli un kleitu, nedzied dziesmas.
4. **Denne søsteren sang en sang og strøk skjerf og kjoler.**
Šī māsa dziedāja vienu dziesmu un glutināja šalles un kleitas.
5. **Et dyr frøs og nøs.**
Viens dzīvnieks sala ragā un šķaudīja.
6. **Et barn skrev dette banneordet!**
Viens bērns uzrakstīja šo lamavārdu!
7. **Mange barn skriver banneord.**
Daudzi bērni raksta lamavārdus.
8. **Mange datamaskiner forsvinner.**
Daudzi datori pazud.
9. **En gutt vant en datamaskin og fant mange epler.**
Viens zēns vinnēja datoru un atrada daudz ābolu.
10. **Denne legen sviker ikke gutten som mange leger ikke hjelper.**
Šis ārsts nenodod to zēnu, kuram daudzi ārsti nepalīdz.
11. **En lege vinner et skjerf og slipper dette skjerfet.**
Viens ārsts vinnē šalli un nomet šo šalli zemē.
12. **En søster som ikke liker bilder hev et bilde.**
Viena māsa, kurai nepatīk bildes, svieda vienu bildi.

Jautājums. Pārtulkojiet sekojošos teikumus uz norvēģu valodu:

13. Viena slimnīca palīdzēja daudziem zēniem.
14. Daudzi dzīvnieki salst ragā un šķauda.
15. Bērns, kurš nečīkstēja, sviež vienu ābolu.
16. Šī bilde nepazuda.

Pateicamies Aleksandram Sorokinam, Antonam Baronovam, Valērijai Kello, Darjai Orlovai, Dmitrijam Dorožko, Kirilam Konivecam, Nadeždai Kiseļovai, Nikitam Suharičevam un Sergejam Seredenko par komplekta testēšanu.

Uzdevumu komplektu sastādījuši Artūrs Semeņuks un Aleksejs Peguševs.

4. uzdevuma autori ir Bruno L'Astorina, Čārlzs L'Astorina un Luīze Piresa.

⁶Norvēģu valoda pieder pie ģermāņu grupas skandināvu apakšgrupas un ir dzimtā valoda ap 4,5 mln cilvēku, vairums no kuriem dzīvo Norvēģijā.

Skaņas *y* un *ø* ir īpašas skaņas, kurām latviešu valodā nav analogu.